

Kaip socialiniai tinklai keičia jauno žmogaus kalbą?

„Kalboje tauta pasisako, kas esanti, ko verta. Tautos kalboje yra išdėta visa jos prigimtis – istorija, būdo ypatybės, siela, dvasia.“ Ši žymiausio lietuvių kalbos normintojo, lietuvių bendrinės kalbos tėvo Jono Jablonskio mintis atskleidžia, kokią didelę reikšmę žmogui ir tautai turi gimtoji kalba. Ji ne tik svarbi bendravimui, bet ir tautos istorinio tapatumo, asmeninio identiteto saugojimui bei kultūrai. Tačiau šiais laikais, kai socialiniai tinklai tampa vis labiau neatsiejama jauno žmogaus gyvenimo dalimi, iškyla klausimas, ar viešojoje erdvėje jaunas žmogus pasirenka tinkamą ir taisyklingą kalbos vartojimo būdą. Daugelis jaunuolių kasdien naudojami tokiais socialinėmis platformomis kaip: „Snapchat“, „Tiktok“, „Instagram“, „Messenger“ ar „Discord“. Ten jie ne tik naršo, žiūri įvairius vaizdo įrašus, bet ir bendrauja su draugais, dalijasi prisiminimais, neslėpsiu, liežuvauja. Ar kada susimąstėte, kaip tokiu bendravimo būdu keičiasi ir jų kalba? Ar tai tik kalbos pasikeitimas, galbūt tai lietuvių kalbos nykimą skatinantis reiškinys? Galbūt taip po truputį prarandamas autentiškas lietuviškumas? Akivaizdu, kad socialiniai tinklai daro didelę įtaką jaunimo kalbai – tiek neigiamą, tiek teigiamą.

Pirmiausia, socialiniai tinklai keičia tai, kaip ir ką kalba jaunas žmogus, šie pokyčiai gali turėti neigiamų pasekmių. Rašydami žinutes jauni žmonės dažnai trumpina žodžius, pavyzdžiui: „nežinau“ – „nzn“, „gerai“ – „ok“, nevartoja taisyklingų lietuviškų raidžių, pavyzdžiui: „ačiū“ – „aciu“, „žinau“ – „zinau“, daro kalbos vartojimo klaidų, pavyzdžiui: „išskyrus“ – „apart“, „bendrakis“ – „klasiokas“, „dubuo“ – „bliūdas“. Vartoja ir anglų, ir lietuvių kalbas, anglicizmus, dar ir jų sutrumpinimus, pavyzdžiui: „atsiprašau“ – „sorry“, „gerai“ – „ok“, „nesvarbu“ – „nevermind“ – „nvm“, „nežinau“ – „I don't know“ – „idk“... Vietoj taisyklingų ar ilgesnių žinučių rašomi tik keli netaisyklingi žodžiai ar trumpiniai. Tai patvirtina ir Inetos Dabašinskienės straipsnis „Trumpinimas ir dažnumo poveikis šnekamojoje kalboje“, kuriame teigiama, jog dažniausiai trumpinami tie žodžiai, kurie susideda iš daugiau nei dviejų skiemenų. Laikui bėgant toks bendravimas tampa įprastu, kasdieniniu komunikavimo būdu ne tik skaitmeninėmis priemonėmis, bet ir viešumoje. Tai yra problema, nes toks kalbos vartojimas silpnina kalbos kultūrą, autentiškumą, prisideda prie tautiškumo nykimo, tradicijų praradimo, netaisyklingos kalbos vartojimo. Taip pat neretai netgi ir trumpiausias žinutes pakeičia įvairūs paveikslėliai, tokie kaip jausmaženkliai. Juk kartais taip yra lengviau išreikšti emocijas internetu. Apie socialinių tinklų įtaką jaunų žmonių bendravimui ir emociškai sveikatai pakalbinau Gargždų „Vaivorykštės“ gimnazijos psichologę Laurą Paulikaitę. Ji paaiškino, jog socialiniai tinklai skatina greitą ir paviršutinišką bendravimą, todėl daugelis žmonių praranda tikrąjį ryšį su kitais asmenimis. Psichologė taip pat teigė, kad internete žmonės dažnai sau leidžia daugiau nei realybėje, nes gali „pasislėpti po kauke“. Dėl šių priežasčių socialiniuose tinkluose daugėja patyčių, nemandagių komentarų ar psichologinio smurto. Jos teigimu, neigiami komentarai gali sukelti nerimą, liūdesį, pyktį bei sumažinti žmogaus savivertę. Panašią nuomonę išsakė ir Gargždų „Vaivorykštės“ gimnazijos I u klasės gimnazistė Ema Mockutė. Ji teigė, kad žmonės internete įžeidinėja kitus, nes jaučiasi „nepaliečiami, nesugaunami“ ir mano, jog parašytus komentarus visada galės ištrinti. Taip pat

internetinės patyčios neigiamai veikia paauglius – mažina jų savivertę, pasitikėjimą savimi ir gali nulemti fizinį smurtą prieš save. Tad, galiu teigti, jog jaunų žmonių pasikeitusi kalba socialiniuose tinkluose skatina svetimybių vartojimą, paviršutinišką bendravimą, taip pat gali sukelti internetines patyčias, psichologinį ar net fizinį smurtą.

Socialiniai tinklai taip pat turi ir teigiamą pusę – jie palengvina bendravimą, mokymąsi, taip pat leidžia paprastai ir labai greitai susisiekti su kitais asmenimis – nesvarbu, koks atstumas ar kalbos barjeras skirtų žmones. Jauni žmonės internete domisi kitų šalių kultūra, mokosi naujų kalbų, užmezga naujų ryšių. Pavyzdžiui, mano mokykla, Gargždų „Vaivorykštės“ gimnazija, dalyvauja mainų programoje su Vokietijoje esančia Švabacho mokykla, todėl mokiniai turi galimybę bendrauti su bendraamžiais iš kitos šalies, taip pratęsti draugystę internetu, plėsti savo akiratį. Interneto platybėse jauni žmonės dažnai išmoksta naujų posakių, kurie praturtina bendravimą bei praplečia asmens pasaulėžiūrą, pavyzdžiui: „break the ice“ – pažodžiui toks pasakymas reikštų „pralaužti ledus“, tačiau vaizdinga idioma yra aiškinama kaip dalykas, padedantis pradėti pokalbį su kitu asmeniu, ar aplinkybė, sumažinanti nejaukumą. Yra natūralu, jog šiomis dienomis kalba kinta, nes ji keičiasi taip pat, kaip keičiasi ir šiuolaikinis pasaulis. Taip pat svarbu kalbėti yra ir apie tai, jog jaunas žmogus bendraudamas socialinėje erdvėje keičiasi kaip asmenybė – tobulėja. Socialiniuose tinkluose žmonės tampa drąsesni ir atviresni, nes jaučiasi patogiau, turi laiko pamąstyti, ką nori parašyti ar kaip pasakyti tam tikrus dalykus, kam, deja, ne visada yra pakankamai laiko bendraujant realiu metu. Be abejo, socialiniai tinklai taip pat yra puiki vieta diskusijoms ir kūrybiškumo plėtrai. Tarkime, galima dalintis savo nuomone komentarų skiltyse, įvairiose grupėse, kurti vaizdo ir garso įrašus, publikuoti įvairias nuotraukas, kurti įvairius tekstus savo asmeninei anketai, o galbūt net tapti socialinių tinklų administratoriumi, kuris už puikų gebėjimą valdyti paskyrą bei gebėjimą rašyti gali gauti atlygį. Respondenčių paklausiau ir apie teigiamą socialinių tinklų poveikį. Psichologė Laura teigė, kad socialiniai tinklai padeda lengviau palaikyti ryšius, bendrauti per atstumą, greitai dalintis informacija. Taip pat akcentavo, jog socialiniai tinklai neretai suteikia galimybę rasti bendraminčių, sulaukti palaikymo ar išsakyti savo nuomonę platesnei auditorijai. Na, o gimnazistė Ema teigė, kad bendrauti internetu yra daug lengviau ir greičiau, nes su draugais galima susisiekti bet kada. Pastebėjo, jog internete galima atrasti bendraminčių ne tik savo mieste, bet ir kitose šalyse. Pasak Emos, socialiniai tinklai suteikia galimybę prisijungti prie mums aktualių grupių bei užmegzti naujus ryšius. Tad galiu teigti, jog, nors socialiniai tinklai turi trūkumų, jie tikrai atveria duris bendrauti, kurti ryšius bei padeda tobulėti.

Taip, socialiniai tinklai labai keičia jauno žmogaus kalbą – tai daro tiek neigiamą, tiek teigiamą įtaką. Neigiamą įtaką daro svetimybės, trumpinami žodžiai, nes tai skatina paviršutinišką bendravimą, toks komunikavimas sudaro sąlygas jaunuoliams slėptis po kaukėmis, kartais skatina patyčias, įžūlų bendravimą, gali sukelti ar psichologinį, ar fizinį smurtą. Tačiau kalbos vartojimas, bendravimas socialiniuose tinkluose išryškina ir teigiamą poveikį, nes tai leidžia jaunam žmogui tobulėti, atrasti darbo galimybes, palaikyti ryšius su kitais asmenimis, kai nėra galimybės susitikti ar trukdo kalbos barjerai. Žmogus, ugdydamasis sąmoningumą, renkasi.